

Sygn. akt VII U 1080/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2024r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 maja 2024r. w W.

sprawy R. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

o rekompensatę

na skutek odwołania R. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 23 maja 2023 roku, znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

R. S. w dniu 27 czerwca 2023r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 23 maja 2023r., znak: (...), odmawiającej prawa do rekompensaty i wniósł o jej zmianę. Wskazał, że organ rentowy przy wydawaniu decyzji nie uwzględnił dodatkowych dokumentów potwierdzających pracę w warunkach szczególnych i nie zaliczył do okresów pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) od 1 lutego 1981r. do 31 grudnia 1982r., w (...) sp. z o.o. od 2 grudnia 2002r. do 30 czerwca 2003r. oraz w (...) sp. z o.o. od 1 lipca 2003r. do 15 grudnia 2005r. (odwołanie - k. 3 - 4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 10 lipca 2023r. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., a uzasadniając przedstawione stanowisko wskazał, że z odwołania R. S. od decyzji odmawiającej mu prawa do rekompensaty toczyło się już postępowanie przed Sądem Okręgowym Warszawa – P. w sprawie o sygn. akt VII U 153/19. Zapadł w niej wyrok oddalający odwołanie, od którego ubezpieczony wniósł apelację, ta jednak wyrokiem Sądu Apelacyjnego została oddalona. Ubezpieczony w dniu 25 kwietnia 2023r. złożył wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalno - rentowego z uwzględnieniem rekompensaty, a do wniosku dołączył oświadczenie na druku ERO, w którym domagał się ponownego ustalenia wysokości świadczenia od dnia spełnienia wymaganych warunków, nie wcześniej niż od 1 stycznia 2020r. W ocenie organu rentowego nie została spełniona żadna z przesłanek wskazanych w zacytowanym przez Zakład art. 114 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Do wniosku ubezpieczony dołączył świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wystawione przez (...) S.A., z którego wynika, że od 1 lutego 1981r. do 31 grudnia 1992r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace: kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji oraz dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach zgodnie z wykazem A Dział XIV poz. 24 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. na stanowisku inżynier budowy, wymienionym w

wykazie A Dział V poz. 24 pkt 1, stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 64 Ministra Komunikacji z 29 czerwca 1983r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. MK Nr 10, poz. 77). Ponadto wraz z ww. świadectwem ubezpieczony przedstawił zaświadczenie z (...) S.A. z 21 marca 2023r., z którego wynika, że praca wykonywana w okresie od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r. jest okresem równorzędnym pracy na kolei, zaś praca od 1 stycznia 1983r. do 1991r. jest okresem pracy na kolei.

Okresy równorzędne okresom pracy na kolei mogą być zaliczone zgodnie z art. 40 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, natomiast nie można ich zaliczyć na podstawie art. 32 ww. ustawy. Powyższe było już przedmiotem postępowania sądowego. Jeśli chodzi zaś o okresy zatrudnienia w (...) sp. z o.o. i w (...) sp. z o.o., to organ rentowy wskazał, że świadectwo pracy z 30 czerwca 2003r., wystawione przez (...) sp. z o.o., wprost wskazuje w swej treści, że R. S. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Natomiast drugi dokument, dotyczący pracy u ww. pracodawcy, wskazuje na pracę wykonywaną w wymiarze 1/2 etatu. Z kolei świadectwo pracy wystawione przez (...) sp. z o.o. nie stanowi nowego dowodu i nie ujawnia nowych okoliczności w przedmiocie prawa do rekompensaty, ponieważ wprost wskazuje, że R. S. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (odpowiedź na odwołanie – k. 9 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. S. posiada uprawnienia do pełnienia samodzielnej funkcji kierownika budowy i robót w specjalności instalacyjno-inżynierskiej w zakresie instalacji elektrycznych (zaświadczenie posiadania przygotowania zawodowego – k. 5 akt o sygn. VII U 153/19). Od 1 stycznia 1978r. do 31 sierpnia 2011r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) (dalej w (...) Zakłady Budownictwa (...) i po przekształceniu w Przedsiębiorstwie (...) - 7 S.A. w W.) w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowiskach: stażysta, referent, technik budowy, inżynier budowy, kierownik grupy robót, zastępca kierownika (...) oraz zastępstwa Dyrektora (...). Zatrudnienie w okresie od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r. jest okresem równorzędnym pracy na kolei, a od 1 stycznia 1983r. do 30 czerwca 1991r. jest okresem pracy na kolei (zaświadczenie o zatrudnieniu w strukturze (...) z 21 marca 2023r. – k. 128 akt ZUS).

W okresie od 2 grudnia 2002r. do 30 czerwca 2003r. R. S. zatrudniony był w (...) sp. z o.o. w W. na stanowisku kierownika budowy, w pełnym wymiarze czasu pracy, a od 11 grudnia 2006r. do 28 lutego 2007r. w wymiarze 1/2 etatu (świadectwo pracy z 30 czerwca 2003r., k. 126 akt ZUS, świadectwo pracy z 5 marca 2007r., k. 127 akt ZUS). Natomiast w okresie od 1 lipca 2003r. do 15 grudnia 2005r. R. S. pracował w (...) sp. z o.o. na stanowisku kierownika budowy, w pełnym wymiarze czasu pracy (świadectwo pracy z 15 grudnia 2005r. – k. 5 a.s.). Wymienieni pracodawcy, wystawiając ubezpieczonemu świadectwa pracy, wskazali w nich, że R. S. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze.

Spółki (...) prowadziły działalność w zakresie robót energetycznych i wykonywały prace zleczone m.in. przez (...) Operator, które polegały na kładzeniu kabli w ziemi w obszarze otwartego ruchu drogowego. Zatrudniony w tych spółkach (...), jako kierownik budowy, nadzorował pracę podlegających mu kilkuosobowych brygad, w których pracowali głównie monterzy i elektromonterzy. Pilnował, aby prace te przebiegały zgodnie z projektami, przywoził z biura na budowę potrzebną dokumentację, wydawał pracownikom materiały i przebywał wraz z nimi na placu budowy, nadzorując postęp prac i ich zgodność z projektem, jak również sporządzał dokumentację powykonawczą. Odpowiadał za całość prac wykonywanych na budowie, za wygrodzenie i zabezpieczenie terenu na potrzeby ruchu pieszych, samochodów i tramwajów. Odpowiadał także za poinformowanie służb o rozpoczęciu prac na danym terenie i dacie ich zakończenia. Do niego należało również wypełnianie dziennika budowy. Dzień roboczy R. S. rozpoczynał się na terenie bazy, gdzie ubezpieczony informował podległych pracowników, jakie materiały i sprzęty powinni zabrać na budowę. Poza tym ubezpieczony pobierał dokumentację, a potem wraz z brygadą jechał na plac budowy. Tam spędzał cały dzień, a po zakończeniu robót wracał do bazy, gdzie często zostawał jeszcze do późnych godzin w celu nanieśnięcia poprawek w dokumentacji. W bazie pracowała osoba, której zadaniem było wykonywanie prac biurowych, które zlecał, a potem sprawdzał R. S. (zeznania świadków: J. G. – k. 44 a.s. i J. P. – k. 44 verte – 45 a.s., zeznania R. S. – k. 45 – 46 a.s.).

Od 16 grudnia 2005r. R. S. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. na stanowisku kierownika budowy, zaś od 1 marca 2007r. pracował w (...) sp. z o.o., także jako kierownik budowy. Do 31 grudnia 2007r. pracę świadczył w wymiarze 1/2 etatu, a od 1 stycznia 2008r. do 27 października 2017r. na pełen etat. Praca świadczona na rzecz ww. pracodawcy w okresie od 1 marca 2007r. do 31 grudnia 2008r. była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach na stanowisku wymienionym w wykazie A Dziale XIV poz. 24 pkt 1, stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 1 sierpnia 1983r. w sprawie wykazu stanowisk prac w zakładach nadzorowanych przez Ministerstwo Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę do wzrostu emerytury lub renty (świadcstwo pracy z 27 października 2017r., k. 8 akt ZUS).

R. S. decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. z 29 grudnia 2017r. ma przyznaną emeryturę od dnia 1 października 2017r. (decyzja z 29 grudnia 2017r.- k. 13 akt ZUS).

W dniu 25 października 2018r. R. S. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalno-rentowego poprzez przyznanie rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach (wniosek o emeryturę z 25 października 2018r. - k. 18 akt ZUS). Po rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy decyzją z 3 grudnia 2018r., znak: (...) odmówił przyznania prawa do rekompensaty. Rozpatrując uprawnienia do rekompensaty zgodnie z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS Zakład uwzględnił R. S. okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 8 lat i 6 miesięcy (okres pracy na kolei), natomiast nie uwzględnił okresów zatrudnienia w (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. od 16 grudnia 2005r. do 31 grudnia 2008r., bowiem nie zostało wykazane, aby praca była wykonywana stale i bezpośrednio przy stanowiskach, na których byli zatrudnieni pracownicy wykonujący prace wymienione w wykazie. Ponadto organ rentowy uwzględnił, że praca kierownika budowy to częściowo praca biurowa, wobec czego nie można było uznać, że ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zarazem jednak organ rentowy zaznaczył, że nawet w przypadku przedłożenia prawidłowo wystawionego świadectwa pracy w szczególnych warunkach z (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. nadal nie zostanie spełniony warunek 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Wówczas okres ten wyniesie 11 lat, 6 miesięcy i 16 dni. Natomiast rozpatrując uprawnienia do rekompensaty zgodnie z art. 40 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, organ rentowy uwzględnił R. S. okres pracy na kolei i okres równorzędny z okresem pracy na kolei, a więc łącznie 13 lat i 6 miesięcy (decyzja ZUS z 3 grudnia 2018r., k. 7 akt ZUS).

R. S. odwołał się od ww. decyzji organu rentowego. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na skutek odwołania ubezpieczonego wydał w dniu 23 czerwca 2021r. wyrok, w którym oddalił odwołanie. Następnie Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 3 października 2022r., wydanym w sprawie o sygn. akt III AUa 1299/21, oddalił apelację ubezpieczonego. Wskazane Sądy – choć żądania R. S. nie uwzględniły – wskazały, że zaliczeniu do okresu pracy w warunkach szczególnych zgodnie z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS podlegać powinien okres zatrudniania w (...) sp. z o.o. oraz w (...) sp. z o.o. od 16 grudnia 2006r. do 31 grudnia 2008r. (wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – P. z 23 czerwca 2021r. wraz z uzasadnieniem, k. 149 i 153-162 a.s., wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 3 października 2022r. wraz z uzasadnieniem, k. 209 i 215-231 a.s.).

W dniu 25 kwietnia 2023r. R. S. złożył wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. o ponowne obliczenie emerytury z FUS. Do wniosku dołączył oświadczenie na druku ERO, w którym domagał się ponownego ustalenia wysokości świadczenia od dnia spełnienia wymaganych warunków, nie wcześniej niż od 1 stycznia 2020r. Dodatkowo ubezpieczony przedstawił świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wystawione przez (...) S.A., z którego wynika, że od 1 lutego 1981r. do 31 grudnia 1992r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace: kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji oraz dozór inżynierski – techniczny na oddziałach (pracownik nadzorował prace związane z budową, modernizacją sieci trakcyjnej urządzeń elektroenergetycznych) zgodnie z wykazem A Dział XIV poz. 24 rozporządzenia Rady Ministrów

z 7 lutego 1983r. na stanowisku inżynier budowy, wymienionym w wykazie A Dział V poz. 24 pkt 1, stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 64 Ministra Komunikacji z 29 czerwca 1983r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. MK Nr 10, poz. 77). Ponadto wraz z ww. świadectwem ubezpieczony przedstawił zaświadczenie z (...) S.A. z 21 marca 2023r., z którego wynika, że praca wykonywana w okresie od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r. jest okresem równorzędnym pracy na kolei, zaś praca od 1 stycznia 1983r. do 1991r. jest okresem pracy na kolei. Dostarczył także dwa świadectwa pracy wystawione przez (...) sp. z o.o. z 30 czerwca 2003r. oraz z 5 marca 2007r. (wniosek ubezpieczonego z dnia 25 kwietnia 2023r. wraz z załącznikami – k. 122 - 128 akt ZUS).

W dniu 23 maja 2023r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał decyzję znak: (...) odmawiającą wszczęcia postępowania w sprawie ponownego obliczenia emerytury z FUS, w której wskazał, że postępowanie sądowe w sprawie przyznania prawa do rekompensaty zostało prawomocnie zakończone. W dalszej kolejności organ rentowy powołał się na przepis art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i wyjaśnił, że nie znalazł przesłanek do wznowienia postępowania na podstawie powołanego przepisu, stwierdzając, że przedłożone dokumenty nie stanowią okoliczności ani dowodów, o jakich mowa w art. 114 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy (decyzja ZUS z 23 maja 2023r. – k. 129 akt ZUS).

Podstawą do ustalenia stanu faktycznego były wymienione dokumenty, obrazujące przebieg postępowania przed organem rentowym oraz przed sądami I i II instancji w sprawie o sygn. VII U 153/19, jak i dokumenty odnoszące się do poszczególnych, spornych okresów zatrudnienia, które R. S. składał do ZUS oraz w postępowaniu sądowym. Zostały one ocenione jako wiarygodne, ponieważ ich autentyczność i treść była spójna, nie budząc wątpliwości.

Ustalenia faktyczne Sąd oparł również na zeznaniach świadków J. G. i J. P. oraz na zeznaniach ubezpieczonego. Z uwagi na to, że korelowały ze sobą, prezentując w sposób spójny charakter pracy ubezpieczonego w okresie zatrudnienia w spółkach (...), to zostały ocenione jako wiarygodne.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Regulacja dotycząca prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiega się R. S., została wprowadzona do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023r., poz. 164). Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób obliczenia określają art. 21 – 23 zamieszczone w Rozdziale III (...). Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy (stan prawny obowiązujący w dacie złożenia wniosku przez ubezpieczonego i wydania zaskarżonej decyzji) wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej oraz 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszącego co najmniej 15 lat. Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest jednak zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym

rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, za których były opłacane składki na ubezpieczanie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 roku. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 maja 2017r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 września 2017r., III AUa 529/16).

W rozpatrywanej sprawie nie zachodzi negatywna przesłanka przyznania R. S. prawa do rekompensaty. Ubezpieczony nie miał przyznanego prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na prace wykonywane w warunkach szczególnych. Wobec tego Sąd dokonał analizy, czy spełnione zostały przesłanki pozytywne, o których była mowa. Analizę rozpocząć należy od przypomnienia, że zgodnie z cytowanymi przepisami ustawy o emeryturach pomostowych prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948r., które przed 1 stycznia 2009r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty, będą uwzględnione tylko te okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43) – zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, do którego należy się odwołać na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazuje bowiem w § 2 ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy te stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Brak takich dokumentów nie oznacza jednak braku możliwości wykazania faktu wykonywania pracy w warunkach szczególnych przy użyciu innych środków dowodowych. W orzecnictwie wielokrotnie wyrażano ugruntowany już pogląd, zgodnie z którym okoliczność wykonywania pracy w szczególnych warunkach może być dowodzona wszelkimi środkami dowodowymi, przy czym sąd nie jest związany środkami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organem rentowym. W postępowaniu przed sądem odwoławczym dopuszczalne jest więc przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w sytuacji, gdy wnioskodawca nie jest w stanie wykazać tej okoliczności jedynie w oparciu o dokumenty (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984r., III UZP 6/84; z dnia 21 września 1984r., III UZP 48/84; a także wyroki: Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1999r., II UKN 619 i Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2004r., III AUa 2474/03).

W przedmiotowej sprawie istotne jest, że R. S. domagał się już przyznania prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych w związku z okresami pracy na kolei, okresami równorzędnymi pracy na kolei oraz zatrudnieniem w (...) sp. z o.o. i w (...) sp. z o.o., co zainicjował wnioskiem z 25 października 2018r. W toku postępowania wówczas prowadzonego zostało przyjęte – najpierw przez organ rentowy w decyzji z dnia 3 grudnia 2018r., a następnie przez Sąd Okręgowy Warszawa-P., który oddalił odwołanie i Sąd Apelacyjny w Warszawie, który oddalił apelację – że okres pracy w warunkach szczególnych, którym legitymuje się R. S. wynosi mniej niż 15 lat i to bez względu na to, czy staż ten będzie badany w odwołaniu do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (dalej jako ustawa emerytalna), czy w związku z przepisami o emeryturze kolejowej. Organ rentowy, a także sądy obu instancji, rozpatrując staż pracy ubezpieczonego w oparciu o art. 40 ustawy emerytalnej (staż kolejowy), przyjęły że wynosi on 13 lat i 6 miesięcy. Do okresu tego został zaliczony okres pracy na kolei od 1 stycznia 1983r. do 30 czerwca

1991r. (8 lat i 6 miesięcy) oraz okres równorzędny pracy na kolei od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r. (5 lat). Natomiast rozpatrując staż pracy przy uwzględnieniu art. 32 ustawy emerytalnej, uwzględnione zostało przez organ rentowy 8 lat i 6 miesięcy (okres pracy na kolei od 1 stycznia 1983r. do 30 czerwca 1991r.), co następnie Sąd Okręgowy zmienił – po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w tym opinii biegłych sądowych z zakresu bhp. Według Sądu Okręgowego, co zaaprobował również Sąd Apelacyjny, do okresu wyliczanego przy uwzględnieniu art. 32 ustawy emerytalnej, należało doliczyć jeszcze czas zatrudnienia w (...) sp. z o.o. i w (...) sp. z o.o., co dało łącznie 11 lat, 6 miesięcy i 16 dni.

Podkreślić należy, że chociaż organ rentowy i sądy obu instancji w postępowaniu z odwołania od decyzji z dnia 3 grudnia 2018r. rozważały ewentualne uprawnienia ubezpieczonego do rekompensaty w sposób dwutorowy, tzn. z odesłaniem do art. 32 ustawy emerytalnej oraz z odesłaniem do art. 40 ustawy emerytalnej i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (pod kątem uprawnień do rekompensaty na warunkach emerytury kolejowej), to nie znalazły podstaw do uwzględnienia żądania R. S..

W aktualnie prowadzonym postępowaniu ubezpieczony poddał pod rozagę Sądu jeszcze inne okresy niż te, które były już analizowane, przedkładając nowe dokumenty w postaci: świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wystawionego przez (...) S.A. z siedzibą w W., zaświadczenia z (...) S.A. z 21 marca 2023r., świadectwa pracy z 30 czerwca 2003r. wystawionego przez (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. za okres od 2 grudnia 2002r. do 30 czerwca 2003r., świadectwa pracy z 5 marca 2007r. wystawionego przez (...) sp. z o.o. za okres od 11 grudnia 2006r. do 28 lutego 2007r. oraz świadectwa pracy z (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. z dnia 15 grudnia 2005r., wystawionego za okres od 1 lipca 2003r. do 15 grudnia 2005r. Analiza wskazanych dokumentów oraz innych dowodów w sprawie zgromadzonych, którą Sąd przeprowadził, doprowadziła do następujących wniosków.

Po pierwsze, zatrudnienie w spółkach (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o., udokumentowane świadectwami pracy oraz potwierdzone przez przesłuchanych świadków – wbrew stanowisku organu rentowego - należało uznać za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach, pomimo że świadectwa pracy pochodzące od ww. podmiotów wprost takiej okoliczności nie stwierdzały. Została ona jednak ustalona przez Sąd oparciu o zeznania świadków i zeznania samego ubezpieczonego, którzy w sposób szczegółowy i wzajemnie się potwierdzający, rzetelnie scharakteryzowali wykonywane przez R. S. obowiązki oraz opisali charakter pracy. Pracodawcy, na rzecz których R. S. świadczył wówczas pracę, realizowali m.in. na zlecenie (...) roboty dotyczące przesyłu energii elektrycznej, a R. S., jako kierownik budowy, sprawował bezpośredni nadzór nad realizacją zadań i jednocześnie nad pracą na stanowiskach wymienionych w załączniku dotyczącym prac w warunkach szczególnych. Prace te były wykonywane przy czynnym ruchu drogowym w pasach drogowych miasta. Ubezpieczony, stale przebywając na budowach wraz z osobami, które bezpośrednio wykonywały prace, choć sam ich nie wykonywał, to nadzorował przebieg prac, poczynając od momentu, w którym monterzy czy elektromonterzy rozpoczynali pracę i byli instruowani przez ubezpieczonego o zakresie prac do wykonania oraz materiałach i narzędziach, które muszą pobrać. Później, kiedy następowało przemieszczenie się z bazy na teren budowy, R. S. wraz z brygadą jechał na budowę i tam wykonywał prace nadzorcze. Pracami biurowymi również się zajmował, ale robił to po tym, gdy wrócił wraz z brygadą na bazę. Wtedy zostawał do późnych godzin i wypełniał dokumenty. Poza tym miał pomoc – osobę pracującą w biurze, która na jego zlecenie przygotowywała dokumenty. Dzięki temu ubezpieczony nie zajmował się pracami biurowymi w takim wymiarze, jaki sugerował ZUS. Jego zadania polegały przede wszystkim na nadzorze nad pracami brygady, co czynił pracując bezpośrednio z brygadą w miejscu jej pracy.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że okresy zatrudnienia w (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o., wynikające z przedstawionych przez ubezpieczonego świadectw pracy, należało doliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych, co było konsekwencją ustalenia, że praca świadczona przez R. S. na rzecz tych podmiotów była wykonywana w warunkach szczególnych uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w zarządzeniu Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których

są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury i renty (Dz. U. Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych Nr 3 z 6 grudnia 1983r. Wobec realizowania przez ww. spółki robót dotyczących przesyłu energii elektrycznej, R. S. sprawował bezpośredni nadzór na realizacją zadań i jednocześnie nad pracą na stanowiskach wymienionych w załączniku, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych, wymienionych w Dziale II rozporządzenia, poz. 4, 6, 7, 8, 10. Ubezpieczony wypełniał swoje obowiązki kierownika robót czy też osoby kierującej pracownikami, m.in. poprzez wzmoczony nadzór nad pracą osób przy realizacji zadania w sytuacjach zwiększonego zagrożenia, czyli w pasach drogowych miasta.

W następstwie tak poczynionych ocen i ustaleń, Sąd przyjął, że staż pracy R. S. w warunkach szczególnych, wyliczony w oparciu o art. 32 ustawy emerytalnej, wynosi 14 lat, 7 miesięcy i 1 dzień, co oznacza, że pomimo doliczenia dodatkowych okresów, nadal jest on zbyt krótki, by uznać go wystarczającym do przyznania ubezpieczonemu prawa do rekompensaty. Wyliczając wskazany okres, Sąd oprócz okresu 11 lat, 6 miesięcy i 16 dni, ustalonego w prawomocnie zakończonym postępowaniu prowadzonym przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny doliczył także:

- 7 miesięcy przypadające na okres od 2 grudnia 2002r. do 30 czerwca 2003r. w czasie zatrudnienia w (...) sp. z o.o.;
- 2 lata, 5 miesięcy i 15 dni, stanowiące zatrudnienie w (...) sp. z o.o. od 1 lipca 2003r. do 15 grudnia 2005r.

Wskazane 7 miesięcy pracy w (...) sp. z o.o. i 2 lata, 5 miesięcy i 15 dni pracy w (...) sp. z o.o. dają kolejny, dodatkowo udokumentowany przez ubezpieczonego okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 3 lat i 15 dni, co z kolei łącznie z ustalonym już wcześniej okresem pracy w warunkach szczególnych wynoszącym 11 lat, 6 miesięcy i 16 dni, łącznie stanowi 14 lat, 7 miesięcy i 1 dzień.

Do wskazanego okresu nie został doliczony okres pracy świadczonej przez ubezpieczonego na podstawie umowy o pracę z (...) sp. z o.o. od 11 grudnia 2006r. do 28 lutego 2007r., wynikający ze świadectwa pracy z dnia 5 marca 2007r. W tym czasie R. S. świadczył pracę w wymiarze 1/2 etatu, zaś z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. wynika, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń w wysokości i na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Sformułowanie „praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy” nie zostało wprawdzie zdefiniowane, lecz w powszechnie funkcjonującym jego rozumieniu uważa się, że chodzi tu o pracę należącą do podstawowych, określonych przez pracodawcę zadań pracownika, wykonywaną ciągle i na pełny etat. Z tego wynika, że wykonywanie pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy nie może stanowić podstawy do zaliczenia tego okresu do stażu pracy uprawniającego do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a także do rekompensaty.

Pozostając nadal na płaszczyźnie analizy i oceny okoliczności wynikających z przedłożonych przez R. S. dodatkowych dokumentów, stwierdzić należy, że wśród dokumentów, jakie ubezpieczony dołączył do wniosku z 25 kwietnia 2023r. - oprócz omówionych już świadectw pracy z (...) sp. z o. o. i (...) sp. z o.o. - znajdował się również dokument z 21 marca 2023r., stanowiący zaświadczenie o zatrudnieniu w strukturze (...) - pochodzący od (...) S.A. W dokumencie tym poświadczono nie tylko okoliczność, że R. S. w okresie od 21 stycznia 1975r. do 31 sierpnia 2001r. zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy kolejno na stanowiskach: stażysty, referenta, technika budowy, inżyniera budowy, kierownika grup robót, zastępcy kierownika (...) i zastępcy dyrektora (...) w dawnym Przedsiębiorstwie (...) w W. i dalej w (...) Zakłady Budownictwa (...) w W. po przekształceniu w Przedsiębiorstwie (...) - 7 S. A. (...) wzmiankowanego dokumentu wynika także i druga okoliczność, a mianowicie, że jeden z okresów pracy ubezpieczonego - od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r., to był okres, kiedy R. S. wykonywał pracę równorzędną z pracą na kolei, drugi zaś - od 1 stycznia 1983r. do 30 czerwca 1991r., stanowi okres pracy na kolei.

Wspomnieć należy, że dokument ten nie jest całkowitą nowością w materiale dowodowym, ponieważ pismo podobnej treści było już przedmiotem analizy organu rentowego i Sądu rozpoznającego odwołanie od poprzedniej decyzji ZUS. Trzeba jednak podkreślić, że przedłożone przez ubezpieczonego zaświadczenie z dnia 21 marca 2023r. w sposób jednoznaczny i nie budzący już żadnych wątpliwości różnicuje okresy zatrudnienia R. S. w Przedsiębiorstwie (...) w

W. i podmiotach z niego powstałych, wskazując wyraźnie, że należy odróżnić okres pracy na kolei i okres równorzędny pracy na kolei.

Rozróżnienie to ma niebagatelne znaczenie przy rozpatrywaniu uprawnień R. S. do świadczenia emerytalnego z uwzględnieniem prawa do rekompensaty, ponieważ nie jest możliwe zsumowanie razem wszystkich okresów jego zatrudnienia. Okres będący okresem pracy równorzędnym z okresem pracy na kolei nie może być doliczony do ustalonego stażu pracy 14 lat, 7 miesięcy i 1 dnia.

Sąd nie mógł, na potrzeby ustalania prawa do rekompensaty z uwagi na staż pracy w warunkach szczególnych, tj. z odesłaniem do art. 32 ustawy emerytalnej, doliczyć do stażu pracy zatrudnienia R. S. w Przedsiębiorstwie (...) przypadającego na okres od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r., ponieważ okres ten zakwalifikowany został w przedłożonym zaświadczeniu, jako okres równorzędny pracy na kolei, a nie jako okres zatrudnienia na kolei. Należy jasno wyartykułować, że tzw. okres równorzędny z pracą na kolei – czyli w przypadku R. S. – okres zatrudnienia w (...) 7 od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r. – nie zalicza się do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach. Stosownie bowiem do § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach, o których mowa w ust. 1, zalicza się także (...) okresy zatrudnienia na kolei w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (...). Przepis ten zatem wprost odnosi się do możliwości sumowania okresów zatrudnienia na kolei do okresu pracy w warunkach szczególnych, nie wymienia jednak jako możliwych do sumowania okresów równorzędnych do pracy na kolei. Na to zwróciły uwagę sądy rozpoznające poprzednie odwołanie ubezpieczonego, to także było już przedmiotem ogólniejszych rozważań w orzecznictwie, w którym zaprezentowane stanowisko jest aprobowane (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 22 października 2008r., III AUa 294/08; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 24 października 2013r., II UK 127/13). Okres pracy R. S. od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r. jest okresem równorzędnym do pracy na kolei i jako taki podlegał więc zaliczeniu przy rozpatrywaniu uprawnień do rekompensaty w warunkach emerytury kolejowej – jednak także i w przypadku tego świadczenia, staż pracy ubezpieczonego nie był wystarczający do przyznania tego świadczenia i wynosił 13 lat i 6 miesięcy.

Wskazanej oceny i przedstawionych wyliczeń nie zmienia świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, także dołączone do wniosku z 25 kwietnia 2023r. Dokument ten, choć potwierdza, że ubezpieczony od 1 lutego 1981r. do 31 grudnia 1982r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace: kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji oraz dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach zgodnie z wykazem A Dział XIV poz. 24 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. na stanowisku inżynier budowy, wymienionym w wykazie A Dział V poz. 24 pkt 1, stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 64 Ministra Komunikacji z 29 czerwca 1983r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. MK Nr 10, poz. 77), to jednak nie zmienia tego, że wymieniony okres wciąż pozostaje okresem równorzędnym pracy na kolei. Na taką okoliczność wskazuje zaświadczenie z 21 marca 2023r. Uwzględniając jego treść, zdaniem Sądu, można było uwzględnić ubezpieczonemu okres od 1 lutego 1982r. do 31 grudnia 1983r. jako okres pracy w warunkach szczególnych, dokonując obliczeń przy uwzględnieniu art. 40 ustawy emerytalnej. Tak też się stało, bo ZUS już w poprzednio wydanej decyzji wskazany okres przyjął do wyliczeń w ramach szerszego czasowo okresu od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r. Okres pracy w (...) 7 został uwzględniony przy rozpatrywaniu uprawnień do rekompensaty w warunkach emerytury kolejowej, na potrzeby której stwierdzono, że staż pracy w warunkach szczególnych wynosi łącznie 13 lat i 6 miesięcy. Do okresu tego zaliczono zarówno okres pracy w (...) 7, kwalifikowany jako okres pracy na kolei od 1 stycznia 1983r. do 30 czerwca 1991r., jak i okres wspomniany wyżej, kwalifikowany jako okres równorzędny pracy na kolei, przypadający na czas od 1 stycznia 1978r. do 31 grudnia 1982r. W ocenie Sądu nie ma możliwości doliczenia tego okresu do okresu pracy w warunkach szczególnych przy uwzględnieniu art. 32 ustawy emerytalnej z powodów, które zostały przedstawione.

Podsumowując, Sąd po zbadaniu okoliczności wynikających z dokumentów przedłożonych przez R. S. i przanalizowaniu okresów zatrudnienia z nich wynikających, ocenił, że ubezpieczony nie legitymuje się 15 letnim

okresem wykonywania pracy w warunkach szczególnych i nie ma prawa do emerytury z rekompensatą. W tych okolicznościach odwołanie od decyzji z 23 maja 2023 roku podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.